

Az állásidő és menetidő arányának megjavítását munkaszervezéssel el lehet érni. Ez azt jelenti, hogy a fel- és leterheléssel kapcsolatos szükségtelen várakozási időket jó szervezéssel meg lehet szüntetni. Így biztosítható, hogy a faanyagmozgató eszköz a munkaidő minél nagyobb részében tényleges faanyagmozgató végezzen.

Az elmondottak sokak előtt ismertek, lehet, hogy a faanyagmozgató hatékonyságát befolyásoló tényezők összességét nem is említettem, de az általam legfontosabbnak tartottak is ráirányítják figyelmünket a rejtett tartalékok feltárására, amely a faanyagmozgató hatékonyságának végső célját, a termelékenységet emelését és az önköltséget csökkentését eredményezi.

Фаркас П.: ФАКТОРЫ, ВЛИЯЮЩИЕ НА ПРОИЗВОДИТЕЛЬНОСТЬ ТРУДА В ЛЕСОУСТРОЙСТВЕ.

Производительность труда в транспорте леса зависит от многих факторов. Эти факторы следующие: сам человек, средства транспорта, продолжительность процесса транспорта, расстояние, технология погрузки, состояние дорог, организационное построение складов, организация работ. Превалирующее значение имеет продолжительность процесса транспорта. Путем механизации погрузки и полного использования производственной мощности продолжительность транспорта можно сократить.

Farkas P.: DIE FAKTOREN DER EFFEKTIVITÄT DER HOLZBRINGUNG.

Die Effektivität der Holzbringung wird von mehreren Faktoren bestimmt. Diese sind: der arbeitende Mensch, das Bringungsmittel, die Bringungszeit, die Entfernung, die Verladetechnologie, die Witterungs- und Wegeverhältnisse, die Lagerplatzordnung und die Arbeitsorganisation. Entscheidend ist die Bringungszeit. Ihre Verkürzung soll durch die Mechanisierung des Verladens sowie durch eine bessere Ausnützung der vorhandenen Kapazität erzielt werden.

Tervezés, erdőrendezés az új gazdaságirányítási rendszerben

JÉRÔME RENÉ

A szocialista gazdaság jellemzője a szükségletekre való termelés és ennek fontos módszere a tervgazdálkodás. Jellemző marad ez az új gazdaságirányítási rendszerben is azzal a különbséggel, hogy amíg a most lezárult szakaszban a *terven* volt a hangsúly, addig az újban a *gazdálkodás* kerül az előtérbe anélkül, hogy feleslegessé, nélkülözhetővé tenné a tervezést.

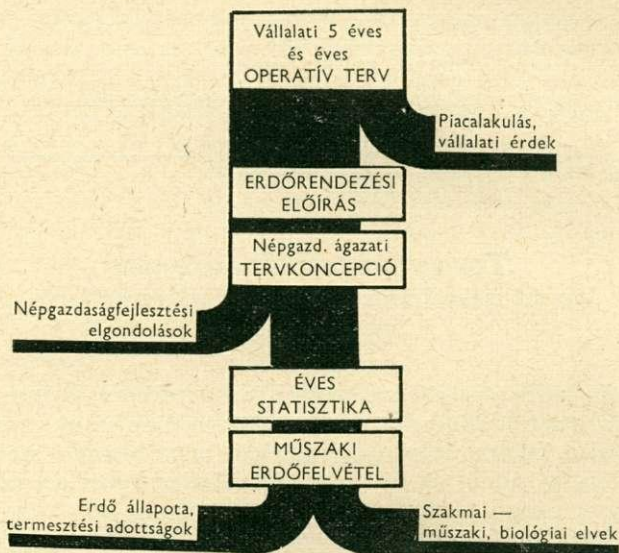
A szükségletek az árutermelés viszonyai között a piacon jelentkeznek, s eddigi tervrendszerünkben ezek összetételét és mértékét országosan, madártávlatlalt korlátozott mélységben mértük fel és a felülről diktált tervleírásban fejeztük ki. Fejlődésünk most következő szakaszában már lehetségessé, de egyben szükségessé is válik, hogy a termelőt bizonyos keretek között közvetlen kapcsolatba hozzuk a piaccal. Az állítandó keretek hivatottak érvényesíteni a szabadabbá váló gazdálkodásban az általános népgazdasági fejlesztési koncepciót. A keretek megszabása, valamint ezek között a lehető legeredményesebb termelés, értékesítés kiterjedt tervezést követel. A vállalati tervezésben az eddigi szinte figyelmen kívül hagyott abszolút eredmény a gazdálkodás legfőbb célja lesz és a pusztá keretlebontás — úrlapkitöltés — helyett minden egyes vállalatnak magának kell prognózist készítve termelvényeinek kelen-dőségére, értékesítési árára stb.-re nézve kialakítania saját termelési programját.

Az egyes termelési ágazatok sokféle sajátossága mellett általános tervrendszert, valamilyen sémát adni nem lehet. Különösen vonatkozik ez a hosz-

szú termelési periódussal dolgozó erdőgazdaságra. Egyetlen népgazdasági ágban sem érvényesülnek a távlati és rövid távú igények oly egyforma súllyal, mint az erdőgazdaságban. Egyaránt fontos a mai szükségleteknek kielégítésére termelő faiparnak, a lakosságnak fával való ellátása, valamint az iparfejlesztés nyersanyagának, az erdő egyéb létfontosságú hatásainak több évtizedes előrelátást igénylő biztosítása. Külön nehézséget okoz a fatermesztésben a termelőeszköz és termelvény — fatőke és hozam — elmosódó határa. Magunknak kell így kialakítani, továbbfejleszteni tervrendszerünket az új gazdaságirányítási rendszerben.

Az Erdészeti Hivatal Erdőrendezési Főosztálya ezért megbízta az Erdészeti Tudományos Intézetet, hogy a korszerű üzemtervekkel szemben támasztható igényekre vonatkozó kutatási feladat kapcsán tegyen javaslatot olyan átfogó tervezési rendszerre, ami kielégíti az új gazdaságirányítási rendszer követelményeit. Az ezzel megbízott kutatókollektíva már kialakította az erre vonatkozó főbb elgondolást és szükségesnek látszik, hogy ez az egész szakmát közvetlenül érdeklő kérdés még a kidolgozás stádiumában nyilvánosságra, megvitatásra kerüljön.

1. ábra. Erdőgazdasági tervalakítás folyamatábrája

Az elgondolás szerint az erdőgazdasági tervezés alapja továbbra is az erdőrendezési munka, éspedig annak *leltározó*, erdőleíró és terepi tervező része. Az ennek alapján eddig összeállított üzemterv azonban az új igényeknek már nem felelhet meg. Nem teremthető benne kellő kapcsolat a népgazdasági tervekkel, nem szervezhető rajta keresztül kellően a termelés, hiányzik belőle a változó igények követéséhez szükséges rugalmasság és nem biztosítható számára a gazdaságirányításban feltétlenül szükséges sokirányú tájékozottság. Nem segít ezen a községhatáros összeállításról az erdészetre való átállás sem. Ez csak növeli az üzemterv terjedelmét anélkül, hogy csökkentené funkcionális hiányosságait, s még kevésbé szüntetné meg azokat. Az elgondolás ezért az üzemterv leltározó részét elkülöníti a tervezőrésztől és az utóbbiból csupán a gazdasági eszközökkel nem ösztönözhető, felétlenül szükséges intézkedésekre

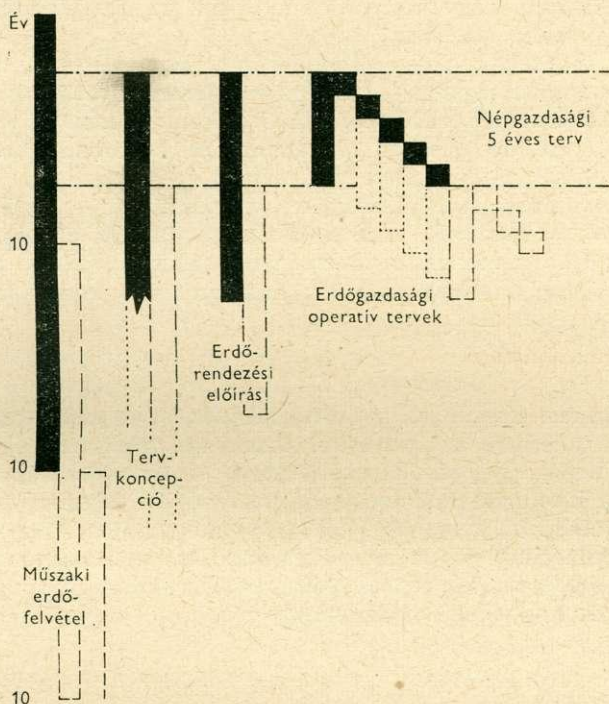

irányuló előírásokat tartja meg, hatósági korlátozásként. A termelés szervezését — amit eddig soha meg nem valósuló óhajként állítottunk az üzemtervekkel szembe — az elgondolás az erdőgazdasági középtávú, illetve éves operatív tervekre bízta.

Az erdőgazdasági tervezés az elgondolás szerint a következőképp tagolódna:

- műszaki erdőfelvétel,
- tervkonceptió,
- erdőrendezési előírás,
- erdőgazdasági középtávú és operatív tervek.

Ez a megbontás alkalmat ad arra, hogy az előírás és a tényleges tervezés országosan időbeli összhangba kerüljön a népgazdasági tervekkel és részeiben ott alakulhasson ki, ahol a rendelkezésre álló ismeretanyag a termelési cél megvalósulására irányuló legeredményesebb tervezésre nyújt biztosítékot. Szervesen épül a rendszerbe a legfőbb tájékoztatás, a népgazdasági koncepció is. Az egyes részek szervezetenként is elkülönülnek egymástól, egymáshoz, valamint a népgazdasági tervhez való időbeli kapcsolódásuk azonban szoros.

2. ábra. Erdőgazdasági tervezés tagolása

Műszaki erdőfelvétel

A tervrendszer alapja az elgondolás szerint a műszaki erdőfelvétel. Célja alapadatok rögzítése a tervkonceptió kialakításához, az erdőrendezési előírás összeállításához, részben az operatív tervváltozatok összeállításához, valamint az üzem természetes eredményességének ellenőrzéséhez, a korábbi tervezés bírálatához. Nem pusztán leltározás, mert számba kell vegye a terület- és faállományadatok mellett az érvényesség idő alatt esedékessé váló termelési intéz-

kedéseket és a technológiai jellemzőket is. Éppen ez adja a munka műszaki jellegét.

A műszaki erdőfelvétel érvényességi időtartama a lassannövő fafajokból alakítandó üzemosztályokra nézve húsz, a gyorsannövőkében tizenöt év. A megújítás, visszatérés ideje ennek megfelelően tíz, illetve öt év. A műszaki erdőfelvétel folyamatos munka, így minden időpontban legalább tíz évre vonatkozóan időszerű tájékoztatást nyújt. A területegység, amit egyszerre kell átfogjon, célszerűen erdészeti, illetve azon belül az üzemosztály. Megkívánja ezt a szorosan vett erdőfelvételhez szervesen kapcsolódó elemző feladat, a részletes *hozamellenőrzés*.

A hozamellenőrzés szervezett beépülése az erdőrendezési munka elmélyülését jelenti. Nagyobb területen — már erdészetenként is — az egyébként vágásos gazdálkodású fatermesztés a „methode du controle” szerint irányítható. Az erdőfelvétel megújítása során az új tételes felvétel megbízható adatokat nyújt a tényleges hozam megállapításához, egyes gazdasági intézkedések természetes eredményességének ellenőrzéséhez, az alkalmazott faterméstáblák alkalmazhatóságának kiértékeléséhez, korrekciós tényezők kimunkálásához és ez az elemző munka kell, hogy támpontot nyújtson az új előirányzásnak pontosabbá, eredményesebbé tételéhez.

A műszaki erdőfelvétel az erdőrendezői kirendeltségek feladata volna a hozzá tartozó minden egyéb — térképezési, termőhelyfeltárási stb. — munkával együtt. Az eredményeket felvételi lapokon kellene rögzíteni, ezek az erdőrendezés által hitelesítendő okmányok. Az erdőrendezés a rendelkezésre álló adatokból a felügyelete alá tartozó egész területről meghatározott mélységű és részletezésű éves összesítést — statisztikát — készítene a főhatóság részére. Ezek az összesítő jelentések elégíthetnék ki az országos mértékű tájékozódást és elláthatnák az erdőtörvényben előírt országos szaknyilvántartás feladatát. Adatai adnának alapot a népgazdasági koncepció kialakításához is.

Tervkoncepció

A tervkoncepció kapcsolja az erdőgazdaságot a népgazdaság egészébe. Benne jutnak kifejezésre az iparfejlesztésnek, valamint a népgazdaság egyéb irányú fejlesztésének igényei. Kormány szintű elhatározást tükröz. A szakminisztérium által kimunkálendő tervvariációk alapján végül is a tervfőhatóság alakítja ki. Legalább tíz évre előre kell, hogy megszabja a főbb követelményeket, de tájékoztatást kell adjon az erdőgazdálkodás sajátosságának megfelelően hosszabb időre is. A tervkoncepció előírásait a szakminisztérium erdőrendezősekre vetíti ki, hogy kellő tájékoztatást nyújtson az erdőrendezési előírás kialakításához.

Erdőrendezési előírás

A népgazdaság távlati igényeit érvényesíti és a gazdálkodás természetes keletkezését szabja meg az elgondolás szerint az erdőrendezési előírás. Hatósági korlátozó. Tartalmi körvonalazásában mutatkozik meg legszembetűnőbben az új gazdaságirányítási rendszer sajátossága. Nem terjedhet túl az előírás a gazdasági eszközökkel kellően nem ösztönözhető, de feltétlenül szükséges intézkedések körén. Az eddigi üzemtervi előírásokat olyan mértékűre kell csökkenteni, hogy a távlati igényeknek feltétlenül szükséges mértékű kielégítése mellett kellő szabadságot adjanak a racionális termelési eljárások spontán alakulásához.

Így például céltalan a telepítési kötelezettség előírása, elegendő a gazdasági ösztönzés. Az erdőgazdaság feltétlenül elvégzi, ha számára ez gazdaságos, csak legyen aki megfizeti. Hasonló a felújítás is. Elegendőnek látszik itt az átlagos átfutási időnek üzemosztályonkénti előírása. A tisztításra nézve megfelelő gazdasági ösztönzőnk eddig nincs, feltétlenül előírásra szorul még akkor is, ha egységáras költségtérítéssel végezzük is. Hasonlóan előírásra szorul a törzskiválasztó gyérités is, viszont a növedékfokozót akkor végezhesse az erdőgazdaság, ha ez számára gazdaságos. Nem történik sérelem a népgazdaság távlati céljai kárára sem, ha ellenkező esetben elmarad. Ez nem jelentene teljes szabadságot az előhasználatok terén, mert a gyéritésekben például általános korlátozással meg kell követelni, hogy az ne rontsa, de javítsa az állomány jóságát (ellenőrizhető például a Márkus-féle mutatóval), és ne csökkentse a körlepösszeget a kritikus érték alá (Kiss Rezső-féle gyéritettségi szám). A véghasználatban általában csak a vágásérettséget kellene előírni, konkrétan, erdőrészteltekre, egyedül a felszabadító-vágást volna szükséges előírással biztosítani.

Az elgondolást talán legjobban érzékelteti az előírásnak szükséges és lehetséges tartalmára vonatkozó első, durva felmérés. Eszerint az előírás a következőkre terjedne ki:

- a kezelés alatt álló terület általános hasznosítása — elsődleges rendeltetés az egész, vagy a terület egyes részeire vonatkozóan;
- az évente kitermelhető bruttó fatérfogat üzemosztályonként elő- és véghasználatban;
- a véghasználandó erdőrészteltek megjelölése — természetes felújítás felszabadítívágása, egészségügyi tarvágás, sürgősen átalakítandó állomány kitermelése, különleges népgazdasági szükséglet kielégítése — (az összesnek mintegy 25⁰/₀-a erejéig);
- a véghasználható állományú erdőrészteltek megjelölése — előkészítő és nyitó vágás, egyéb vágásérett állományok;
- gyéritendő állományú erdőrészteltek megjelölése — törzskiválasztó, egészségügyi és gyorsannövő fafajok gyéritése;
- tisztítandó állományú erdőrészteltek megjelölése;
- az erdőfelújítási mutató üzemosztályonként;
- a fenntartható vadállomány vadfajonként;
- a biztosítandó szakemberellátottság.

Ehhez csatlakoznának az általános korlátozások.

Az erdőrendezési előírás erdőgazdaságokra készülne és a népgazdaság középtávú — 5 éves — terveivel azonos kezdőpontra, de kétszeres időtartamra. Az összeállítás az erdőrendezőségek felügyelői részlegére hárulna. Végül is a főhatóság hagyná jóvá. Az összeállításához szorosan kapcsolódna a részleges hozamellenőrzés, erre az előző 5 éves tervről való leszámoltatás ad alkalmat. Részleges csupán azért, mert állapotfelvétel hiányában csak egyes erdőrészteltekre terjedhet.

Operatív tervek

Az erdőgazdaságok az erdőrendezési előírás keretein belül, a piaci igények és termelési lehetőségek mérlegelésével, tervváltozatok sorozatán át jutnak el a középtávú, végül az optimalizált operatív tervükhöz. Az erdőgazdaság középtávú terve a népgazdasággal egyező időtartamú. Ezen belül az éves operatív tervek mindig 5—5 évre kell előretekintsenek, hogy a következő évek munkáit is megfelelően előkészíthessék. Ezért nem elégséges az 5 éves erdőrendezési előírás, hanem 10 éves szükséges.

A felvázolt elgondolás menetrendjét az 1971 évvel kezdődő következő 5 éves népgazdasági terv előkészítésének példája szemlélteti.

A negyedik 5 éves népgazdasági terv erdőgazdasági előkészítése

	<u>Főhatóság</u>	<u>Erdőrendezőség</u>	<u>Erdőgazdaság</u>
1969.	I.	Adatgyűjtés az éves statisztikához.	
	II.		
	III.		
	IV.	Éves statisztika elkészítése és felterjeszt.	
	V. Éves statisztika összesítése. MÉM		
	VI.		
	VII. Tervkoncepció kialakítása	Adatgyűjtés, felkészülés az erdőrendezőségi előírásra.	
	VIII. MÉM—OT		
	IX.		
	X.		
	XI.		
	XII. Koncepció bontása erdőrendezőségekre		
1970.	I.	Koncepció bontása erdőgazdaságokra	Piackutatás, információ, felkészülés a vállalati tervkészítésre
	II.	Erdőrendezési előírás kialakítása.	
	III.		
	IV.		
	V.		
	VI. Erdőrend. előírás felülvizsgálata MÉM		
	VII.		
	VIII.		Vállalati 5 éves és 1971. évi operatív tervek kialakítása.
	IX.		
	X.		
	XI.	Részleges hozamellenőrzés, tervszámoltatás	
	XII.		

A példa csupán vázlat, a negyedik 5 éves terv előkészítése a gyakorlatban ettől eltérően történik. A koncepcionális terv kialakításának munkáját az Országos Tervhivatal a már rendelkezésre álló adatok alapján megkezdte és 15 éves időtartamra 1969 év végéig elkészíti. A tervezés a továbbiakban már a séma szerint folyhatna. Az erdőrendezőségeknek így csupán az erdőrendezési előírásoknak 1970 év első felében esedékes összeállítására kellene felkészülni, az erdőgazdaságok pedig már némi tapasztalattal foghatnak hozzá az év második felében az operatív tervek készítéséhez. Az erdőrendezőségi kirendeltségek folytathatják a jelenlegi üzemtervezési munkát és a teljes ellátottság elérése után állhatnának rá az elgondolás szerinti műszaki erdőfelvételre. Ennek elkészülte előtt meg kell elégednünk a meglévő és még elkészülő üzemtervek adataival.

Az itt felvázolt elgondolás természetesen csak az erdőgazdasági nagyüzemekre, elsősorban az állami erdőgazdaságokra vonatkozik. A kisüzemek gazdálkodását továbbra is üzemtervekkel kell szabályoznunk, esetleg egyszerűsített, korszerűsített formában.

*

Az új gazdaságirányítási rendszer nagyarányú szemléleti változásra kényszerít és megvalósítása során első hallásra talán meglepő megállapításokhoz jutunk. Jobban átgondolva azonban a dolgokat, meg kell állapítanunk, hogy ezek nélkül a fejlődés hovatovább elképzelhetetlenné válik. Tudomásul

kell vennünk, hogy a „minden áron” való fatermesztés ideje elmúlt. Ne féljünk, ne ijedjünk meg a gazdálkodó vállalatoknak látszólag nagyobb szabadságától. Az új gazdaságirányítási rendszert jelentős tartalékokkal kezdjük, bőven van miből gazdálkodni! A diktált tervek időszakát az erdőgazdaság jól használta ki. Szaporodott az erdőterületük, kitermelhető fatartalékaink vannak, célszerűen javítottuk erdeink fafajösszetételét főleg a gyorsannövő nyárfélékkel, s ezzel — többek között — egy új iparág megalapításának lehetőségét teremtettük meg. Korszerű gépekkel láttuk el magunkat, a feltárásban is előrehaladtunk, új épületek biztosítanak megfelelő lakást, irodai elhelyezést, korszerű tudományos kutató bázist alakítottunk ki, országos méretű kísérletekkel fejlesztettük az erdőművelést és a használatot egyaránt . . . Nem mondhatjuk el mind ezt a termelés gazdaságosságáról. Most ennek megteremtését célozza az új gazdaságirányítási rendszer. Érzelmi momentumokat félreértve, bátran és ugyanolyan nagyvonalúsággal kell megvalósításához hozzáfognunk, mint amilyennel a népgazdaság eddig finanszírozta törekvéseinket. Szakmánk további fejlődését — esetleg fennmaradását — az fogja meghatározni, hogy ezen a téren milyen eredményeket tudunk elérni.

Жером Р.: ПЛАНИРОВАНИЕ И ЛЕСОУСТРОЙСТВО В НОВОЙ СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ ЭКОНОМИКОЙ

По новой системе управления экономикой планирование лесного производства нужно производить более дифференцированно. оргхозпланы прежней системы в настоящем непригодны для организации производства. По новым замыслам в организации лесного хозяйства (в лесоустройстве) следует отделять друг от друга работы по инвентаризации и планированию. Основой планирования остаётся и в дальнейшем учёт лесного фонда. Перспективная концепция развития лесного производства опирается на статистику, получаемую ежегодно в результате всеобщей разработки данных учёта лесного фонда. Перспективная концепция развития лесного производства делится лесхозами по инструкциям лесоустройства на сроки, соответствующие срокам народнохозяйственных планов. И лесхозы составляют оперативные планы по этим срокам. Организация лесного хозяйства — ведомственная задача, но в системе её инвентаризация и инспектирование подлежат ведению разных отделов. Лесоустроительная инструкция должна дать лесхозам больше свободы для внедрения рациональных производственных методов.

Jérôme R.: PLANUNG UND FORSTEINRICHTUNG IM NEUEN ÖKONOMISCHEN SYSTEM.

Die forstwirtschaftliche Planung soll im neuen ökonomischen System stärker als bisher differenziert werden. Die bisherigen forstwirtschaftlichen Betriebspläne sind zur Organisation der Produktion nicht geeignet. Nach den neuen Vorstellungen sollten in der Forsteinrichtung die Arbeiten der Inventur und der Planung voneinander getrennt werden. Die Planung beruht auch weiterhin auf der Waldstandsaufnahme. Auf Grund dieser Aufnahme wird auf der Landesniveau jährlich eine Statistik hergestellt, die zur Entwicklung der perspektiven Konzeption der Volkswirtschaft dient. Diese Konzeption wird für die Zeiträume der volkswirtschaftlichen Pläne durch die Vorschriften der Forsteinrichtung an die Staatlichen Forstwirtschaftsbetriebe übermittelt, die ihre Operativpläne an diese Vorschriften gemessen herstellen. Die Forsteinrichtung ist eine behördliche Aufgabe, in ihrem Rahmen werden aber Inventur und Planung von gesonderten Abteilungen durchgeführt. Zur Entwicklung von rationalen Produktionsverfahren soll den Staatlichen Forstwirtschaftsbetrieben eine den Forsteinrichtungsvorschriften angemessene Freiheit gewährt werden.

A lucfenyő fatermése és termesztésének lehetőségei Magyarországon

DR. SOLYMOS REZSÓ

Domb- és hegyvidéki erdeink egyik legértékesebb gyorsannövő fafaja a lucfenyő. Fájának felhasználhatósága kedvező tulajdonságai miatt igen széles körű. A papíriparnak és a fűrésziparnak egyaránt keresett alapanyaga. A keresletet hazai termelésből még csak megközelítően sem tudjuk kielégíteni. A lucfenyő fáját világszerte egyre nagyobb mennyiségben igénylik, ezért importjának lehetősége korlátozott, a belőle készült választékok ára pedig emelkedő irányt mutat.

A faanyagfelhasználás várható alakulása, a papír- és cellulózipar rendkívül gyors fejlődése miatt keresni kell Magyarországon is a lucfenyőtermesztés fo-